

ISSN 2181-2357

XALQARO NAZARIY VA AMALIY TADQIQOTLAR
JURNALI

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

JURNAL FARG'ONA POLITEXNIKA
INSTITUTI HAMKORLIGIDA NASHR
ETILADI

VOLUME 2,
Issue 11
2022

«Al-Ferganus» MChJ.

A. M. Abdullayev

«Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali»

Ilmiy jurnal.

2021 yil noyabrdan beri nashr etilmoqda.

Oyiga bir marta nashr etiladi. 16+

2-tom, 11 -son.

Noyabr 2022 y.

Tahririyat kengashi raisi Salomov O'ktam Raximovich, Rector of FerPI

Bosh muharrir K. I. Kurpayanidi

Tahririyat hay'ati: A.M.Abdullaev, M.S.Ashurov, E.A.Mo'minova, K.X.Abduraxmonov, A.N.Asaul, A.V.Burkov, U.V.G'ofurov, M.A.Ikromov, D.Kudbiev, E.S.Margianiti, B.Obrenovich, L.NA Sultonov, L.NA. , A.Xasanov, Sh.T.Karimov, Sh.Sh.Salixanova, U.K.Alimov, S.M.Turabdjano, B.A.Alimatov, R.J.Tozhiyev, A.A.Risqulov, B.M.Tursunov, S. F. Ergashev, J.D.Axmedov, Kh.A. Akramov, M.X. Xakimov, Sh.M. Iskandarova, Z.M. Sobirova, A.M. Muxtarova, L.M. Babakhodjaeva..

Tahririyat manzili: 150107

Farg'ona shahri, Farg'ona ko'chasi, 86 -
uy

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) **8.7 / 2021**
<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>

TOGETHER WE REACH THE GOAL
SJIF 2022: 5,962
<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida ro'yxatga olingan.

Ro'yxatga olish № 1189 Berilgan sanasi: 17-06-2021.

Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali Crossref, OpenAIRE, Google Scholar bazalariga kiritilgan.

Impact-faktor 2021 Evaluation Pending

CC litsenziyasi turi: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Jurnal jahon va mintaqaviy darajada fan va amaliyotning rivojlanish masalalariga bag'ishlangan.

Jurnal olimlar, o'qituvchilar, doktorantlar, talabalar uchun mo'ljallangan.

Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali.

2022. T. 2. №11. <https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

9 772181 235007 >

© «Al-Ferganus» MChJ,
2022 Farg'ona, O'zbekiston

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

«Al-Ferganus» LLC.
A. M. Abdullaev
“International journal of theoretical and practical research”
Scientific Journal.
Published since November 2021.
Schedule: monthly. 16+

Volume 2, Issue 11

November, 2022.

Chairman of the Editorial Board Salomov Uktam Rakhimovich, FarPI rektori

Editor-in-chief K. I. Kurpayanidi

Editorial Board: A. M. Abdullaev, M. S. Ashurov, E. A. Muminova, K. Kh. Abdurakhmanov, A. N. Asaul, A. V. Burkov, U. V. Gafurov, M. A. Ikramov, D. Kudbiev, E. S. Margianiti, B. Obrenovich, L. Ivars, K. E. Onarkulov, N. A. Sultanov, A. Khasanov, Sh. T. Karimov, Sh. Sh. Khamdamova, D. S. Salikhanova, U.K. Alimov, S.M. Turabdzhanov, B.A.Alimatov, R.Zh. Tozhiev, A.A. Riskulov, B.M. Tursunov, A.A. Shermukhamedov, S. F. Ergashev, J.D.Akhmedov, Kh.A. Akramov, M.Kh. Khakimov, Sh.M. Iskandarova, Z.M. Sobirova, A.M. Mukhtarova, L.M. Babakhodzhaeva.

Address of the editorial office:
150107
Fergana city, Fergana str., 86.
Phone +998971003888
<https://alferganus.uz/en/site/index>
E-mail:
alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) **8.7 / 2021**
<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>

TOGETHER WE REACH THE GOAL
SJIF 2022: 5,962
<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

Registered with the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan.
Registration No. 1189 dated 17-06-2021.

The journal "International Journal of Theoretical and Practical Research" is included Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Impact-factor 2021 Evaluation Pending

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

The Journal addresses issues of global and regional Science and Practice. For scientists, teachers, doctoral students, students.

(2022). International journal of theoretical and practical research, 2(11).

<https://alferganus.uz>

© LLC «Al-Ferganus»,
2022, Fergana, Uzbekistan

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

«Al-Ferganus» ООО.

А. М. Абдуллаев

«Международный журнал теоретических и практических исследований»

Научный журнал.

Издается с ноября 2021 г.

Выходит один раз в месяц. 16+

Том 2, Номер 11.

Ноябрь 2022 г.

Председатель редакционного совета Саломов Уктам Рахимович, ректор ФерПИ

Главный редактор К. И. Курпаяниди

Редакционная коллегия: А.М.Абдуллаев, М.С.Ашуров, Э.А.Муминова, К.Х.Абдурахманов, А.Н.Асаул, А.В.Бурков, У.В.Гафуров, М.А.Икрамов, Д.Кудбиев, Э.С.Маргианити, Б.Обренович, Л.Иварс, К.Э.Онаркулов, Н.А.Султанов, А.Хасанов, Ш.Т.Каримов, Ш.Ш.Хамдамова, Д.С.Салиханова, У.К.Алимов, С.М.Турабджанов, Б.А.Алиматов, Р.Ж.Тожиев, А.А.Рискулов, Б.М.Турсунов, А.А.Шермухамедов, С.Ф.Эргашев, Ж.Д.Ахмедов, Х.А.Акрамов, М.Х.Хахимов, Ш.М.Искандарова, З.М.Собирова, А.М.Мухтарова, Л.М.Бабаходжаева.

Адрес редакции: 150107

г. Фергана, ул. Ферганская, 86

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com

IF(Impact Factor) 8.7 / 2021

[http://journalseeker.research](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

[bib.com/view/issn/2181-](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

[2357](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

TOGETHER WE REACH THE GOAL

SJIF 2022:5,962

[http://sjifactor.com/passp](http://sjifactor.com/passport.php?id=21994)

[ort.php?id=21994](http://sjifactor.com/passport.php?id=21994)

Зарегистрирован в Агентстве информации и массовых коммуникаций при Администрации

Президента Республики Узбекистан.

Регистрации № 1189 от 17-06-2021.

Журнал «Международный журнал теоретических и практических исследований» включен в Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Импакт-факторы журнала: 2021 Evaluation Pending

Тип лицензии CC поддерживаемый журналом: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

В журнале рассматриваются вопросы развития мировой и региональной науки и практики. Для ученых, преподавателей, докторантов, студентов.

Международный журнал теоретических и практических исследований. 2022. Т. 2. №11.

<https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357

9 772181 235007 >

©ООО «Al-Ferganus»,
2022, Фергана, Узбекистан

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

TABLE OF CONTENTS

Texnik fanlar / Technical sciences / Технические науки

1. **Amirov Tursoat Jumaevich** 7
Designations of the design age of road cement concrete
2. **Jurayev Uktam Shavkatovich, Akhmedov Jamoldin Djalolovich** 12
Estimation of the seismonegress state of underground structures by wave dynamics methods. Part 2
3. **Nishonov N. A., Rahimjonov Z. Q., Zokirov F. Z.** 18
Status of assessment of dynamic characteristics of intermediate devices of vehicle bridges
4. **Shoimqulov Asror Abdunabiyevich** 26
Advantages of test and functional diagnostics in troubleshooting traction asynchronous motors of electric locomotives
5. **Khakimov Shaukat, Samatov Rustam, Rajapova S.S.** 32
Legal basis and interactive services of the national geographic information system of Uzbekistan
6. **Yusupaliyev Umid, Amirov, Tursoat** 39
Construction methods of road base by gravel – sand mixture treated with cement the addition of bitumen emulsion
7. **Ziyaev Kamoliddin, Omarov Janserik** 47
Research of passenger traffic in public transport of the city of Urgench

Kimyoviy fanlar / Chemical Sciences / Химические науки

8. **Mamatkulov Mamatqul, Usmanov Botir, Jorayev Saidmahammadjon** 57
Vitamins and other physiologically active substances found in fish oil
9. **Usmanov Botir, Amanbayeva Gulzoda** 63
Study of the solubility of tricalcium phosphate in aqueous solutions of ammonium nitrate

Iqtisodiy fanlar / Economic Sciences/ Экономические науки

10. **Abdullaeva Barchinoy Yuldashevna** 72
Analysis of the experience of the EU countries in increasing the capital of credit institutions
11. **Abdullaeva Sevarakhon Khasanovna** 85
A system of indicators reflecting economic stability and their distinctive features
12. **Achilov Abror Niyatkobilovich** 94
Effectiveness of innovations in the management of information and communication technologies in the Republic of Uzbekistan
13. **Akhunova Marifat Khakimovna** 106
Marketing innovations in the economy: problems and development prospects
14. **Ashurov Makhhammadzhon, Ismailova Gulshoda** 113

- Conflict situations in the activities of the enterprise, ways of their reduction and management*
15. **Gaziev Xaydarali Ortikovich** 123
Improving the organization of environmental from the management of LLC "Avtooyana"
16. **Gafurova Faina Semyonovna** 131
Digital marketing in the business system
17. **Kodirov Sardorbek** 142
The status of the digital process in Uzbekistan and the significance of international ratings in it
18. **Nabieva Nilufar Muratovna** 150
On the issues of bank support for export producers in Uzbekistan
19. **Nosirov Ilkhom Abbosovich, Tashpulatova Munirakhon Mahmudovna, Rasulov Jasurbek** 161
Motivational mechanisms in higher education institutions, their role and significance
20. **Rasulov Nozimjon Nabijonovich** 169
Analysis of the use of marketing research in the footwear market
21. **Tuychieva Odina Nabieva** 180
The use of digital technologies to improve the efficiency of production processes
22. **Tukhtasinova Mukhayo Mirzasultonovna** 189
State stimulation of the development of innovative processes in the economy
23. **Shakirova Yulduz Saidaliyevna, Ashurov Makhammadzhon Sotvoldievich** 197
Features of use of business processes that simplify the organization of the work of the enterprise
24. **Shakirova Yulduz Saydalievna** 208
Modern banking system: defi models in the capital market
25. **Yormatov Ilmidin Toshmatovich** 215
The role of small enterprises and private entrepreneurs in the development of the economy of Uzbekistan

E'lon / Reklama / Advertisement

- Advertisement* 221
- Our publications* 228

QR CODE of this issue of the magazine

Year: 2022 Issue: 11 Volume: 2

Published: 30.11.2022

<http://alferganus.uz>**Citation:**

Tuychieva, O.N. (2022). The use of digital technologies to improve the efficiency of production processes. *SJ International journal of theoretical and practical research*, 2 (11), 180-189.

Tuychieva, O.N. (2022). Ishlab chirish jarayonlari samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2 (11), 180-189.

Doi: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7391370>

Tuychieva, Odina Nabievna
Acting Associate Professor
of the Department of Economics,
Fergana Polytechnic
Institute

UDC 339.138

THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF PRODUCTION PROCESSES

Abstract. *The article highlights the issues of the development of the organization of production at industrial enterprises based on digital technologies, analyzes the existing problems in this area, considers the factors affecting the processes of digitization, and describes the directions of digitalization of production. The features of modern digital production systems are revealed.*

Keywords: *production process, digital economy, digital technologies, automation, software, artificial intelligence, intelligent enterprise, blockchain*

ISHLAB CHIRISH JARAYONLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Tuychieva, Odina Nabievna
dotsent v.b.
“Iqtisodiyot” kafedrasi
Farg’ona politexnika instituti

Annotatsiya. *Maqolada isanoat korxonalarida ishlab chiqarishni raqamli texnologiyalar asosida tashkil etishni rivojlantirish masalalari yoritilgan, ushbu sohada mavjud muammolar tahlil qilingan, raqamlashtirish jarayonlariga to’sqinlik qilayotgan omillar o’rganilgan va ishlab chiqarishni raqamlashtirish yo’nalishlari bayon etilgan. Zamonaviy raqamli ishlab chiqarish tizimlarining xususiyatlari ochib berilgan.*

Tayanch so’zlar: *ishlab chiqarish jarayoni, raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiya, avtomatlashtirish, dasturiy ta’minot, sun’iy intellekt, aqlli korxonalar, blokcheyn.*

Туйчиева, Одина Набиевна

И.о доцента

Кафедра "Экономика"

Ферганский политехнический институт

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРОЦЕССОВ

Аннотация. В статье освещены вопросы развития организации производства на промышленных предприятиях на основе цифровых технологий, проанализированы существующие проблемы в этой области, рассмотрены факторы, влияющие на процессы оцифровки, а также описаны направления цифровизации производства. Раскрыты особенности современных цифровых производственных систем.

Ключевые слова: производственный процесс, цифровая экономика, цифровые технологии, автоматизация, программное обеспечение, искусственный интеллект, интеллектуальное предприятие, блокчейн

Kirish

Zamonaviy sharoitlarda iqtisodiy jarayonlarni raqamlashtirish va axborot texnologiyalari faoliyatning barcha sohalariga kirib bormoqda. Yangi O'zbekistonning 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasida ham raqamli iqtisodiyotni iqtisodiy rivojlanishning asosiy "drayveri"ga aylantirish va uning hajmini kamida 2,5 baravar oshirish rejalashtirilgan. Dasturiy ta'minot ishlab chiqarish hajmini 5 barobar, ularning eksportini 10 barobar 500 million dollarga yetkazish vazifasi belgilandi. [1] Ushbu vazifalarni bajarish uchun raqamli iqtisodiyotni keng joriy etish va uni qo'llab-quvvatlash borasida keng ko'lamlı chora-tadbirlar belgilandi va mazkur vazifalar ijrosi o'laroq, mamlakatimizda yangi elektron hujjat aylanishi tizimlari joriy etilmoqda, elektron to'lovlar rivojlantirilmoqda va elektron tijorat sohasidagi normativ-huquqiy baza takomillashtirilmoqda, elektron infratuzilma va tijorat shakllantirilmoqda, iqtisodiyotning barcha jabhalarida raqamli transformatsiyaga o'tilishi qadamma-qadam amalga oshirilmoqda.

Ishlab chiqarish jarayonlariga raqamli texnologiyalarning kirib borishi bilan korxonalarining raqobatdosh ustunlik manbalariga, ularning faoliyati va boshqaruvining samarali kontseptsiyalariga yangi talablar qo'yilmoqda. Raqamli iqtisodiyotga o'tishning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni prognozlash, shuningdek, salbiy oqibatlarni minimallashtirish bo'yicha yechim va takliflar ishlab chiqish korxonalar faoliyatini tashkil etishning asosiy shartiga aylanmoqda. Sanoat korxonalarida mavjud resurslar va biznes-jarayonlarni samarali boshqarishning innovatsion texnologiyalar va biznes jarayonlarini optimallashtirish usullariga asoslangan tizimi raqobat ustunligiga erishishning muhim jihati hisoblanadi.

SHunday ekan, raqamlashtirish sharoitida korxonalarda ishlab chiqarishni tashkil etishning xususiyatlarini o'rganish va raqamli transformatsiya jarayonini amalga oshirish algoritmini shakllantirish ob'ektiv zaruriyat sifatida maydonga chiqali.

Adabiyotlar sharxi

Raqamli iqtisodiyot va uning mamlakatlar, soha va tarmoqlar taraqqiyotiga ta'siri masalalari juda ko'p iqtisodchi olimlar tomonidan tadqiq qilinmoqda.

Xususan, Karl Dalman (Carl Dahlman), Sem Mili (Sam Mealy), Martin Vermelinger (Martin Wermelinger) "Taraqqiyot uchun raqamli iqtisodiyotdan foydalanish" mavzusidagi maqolalarida raqamlashtirishning mamlakat iqtisodiy rivojlanishidagi ahamiyati tadqiq qilingan.

Ya. Nikonova va A.Dementevning "Rossiyada raqamli iqtisodiyot taraqqiyoti tendentsiyalari va istiqbollari nomli maqolalarida raqamlashtirishning mamlakat iqtisodiyoti rivojlanishi va tarkibiy o'zgarishlarga ta'siri o'rganilgan.

I.N.Kosareva va V.P.Samarina o'zlarining "Raqamlashtirish sharoitidakorxonani boshqarish xususiyatlari" maqolalarida ishlab chiqarishni raqamlashtirish sharoitida korxonalarni boshqarishning o'ziga xos jihatlari, boshqarish jarayonida axborot texnologiyalarini qo'llashning afzalliklarini yoritib berishga xarakat qilingan.

A. J. Siddikovning "O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot rivojlanishini ifodalovchi ko'rsatkichlar tizimini ishlab chiqishga doir yondashuvlar" nomli maqolasida O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga oid ko'rsatkichlar tizimini ishlab chiqishga doir muallifning ayrim fikrlari bayon etilgan.

Tahlil va natijalar

O'zbekiston sanoatini rivojlantirib borish raqamlashtirilgan texnologik platformalarni yaratish, tashqi va ichki bozorlar uchun yuqori qo'shilgan qiymatga ega bo'lgan mahsulotlar yetkazib beruvchi yuksak texnologiyali korxonalarni tashkil etishni taqazo etadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10-oktyabrdaги pf-6079-sonli "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi farmonida ham iqtisodiyotning real sektorida raqamli texnologiyalarni rivojlantirish maqsadida quyidagi tadbirlar amalga oshirilishi belgilandi:

- sanoat korxonalarida zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy qilish dasturlarini ushbu korxonalarni texnologik qayta jihozlash dasturlari bilan uyg'unlashtirish;
- korxonalar ta'minotining barcha bosqichlarini avtomatlashtirish va boshqarishni ta'minlash, shuningdek, bu orqali logistika va xarid xarajatlarini qisqartirish;
- zamonaviy axborot tizimlari va dasturiy mahsulotlarni joriy etish hisobiga mahsulotlar va xizmatlar sifatini yaxshilash, ularning tannarxini, ishlab chiqarishdagi to'xtalishlarni kamaytirish, moliyaviy-iqtisodiy faoliyatning shaffofligini oshirish;
- innovatsion avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari va dasturiy mahsulotlarni joriy etish bo'yicha normativ-huquqiy bazani takomillashtirish;
- ishchi joylarni bosqichma-bosqich avtomatlashtirish hamda ishlab chiqarish jarayonlarini robotlashtirish, shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish;
- savdo hajmini oshirish va mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash maqsadida buyurtmachilar (mijozlar) bilan o'zaro munosabat mexanizmlarini takomillashtirish;

– boshqaruv ma'lumotlarini qabul qilishni qo'llab-quvvatlash tizimini, jumladan, real vaqt rejimida biznes-tahlil tizimini joriy qilish orqali takomillashtirish;

– 2025 yilda korxonalar resurslarini boshqarish tizimini (ERP) joriy qilgan yirik xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning ulushini 90 foizga yetkazish;

Iqtisodiyotni yangi texnologik bosqichga o'tishi bilan mamlakat ishlab chiqarish tuzilmalarini modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish jarayonlarini tashkiliy-iqtisodiy ta'minoti, boshqaruv usullari zamonaviy yodashuvlarni shakllantirishga extiyoj paydo bo'lmoqda. Iqtisodiy isloxoatlarni chuqurlashtirish sharoitida sanoat korxonalarida ishlab chiqarishni avtomatlashtirish va robotlashtirish, ishlab chiqarishni tashkil etishning ilg'or usul va uslublarini joriy etish, uning raqamli intellektuallashtirish darajasini oshirish jarayonlari jadal rivojlanmoqda. Ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarishga zamonaviy yondashuvlar qisqa vaqt ichida to'liq axborot almashinuvi, ishchilar va xodimlar sonini qisqartirish, ularning kompetentligini oshirish, moslashuvchan ishlab chiqarish tizimlari va robotlashtirish komplekslarini joriy etishga tayanadi. Buning uchun innovatsion, yuqori texnologik mahsulot chiqaruvchi ishlab chiqarishni rivojlantirishga e'tibor qaratilishi lozim. Raqamli ishlab chiqarish sohasida "buyumlarning sanoat interneti" "ishlab chiqarishning additive texnologiyalari" "bulutli texnologiyalar" "sun'iy intellekt" "aqli robotlashtirilgan ishlab chiqarish" "kabi zamonaviy yo'nalishlar rivojlanib bormoqda, tashkilot qarorlarini qabul qilishda imitatsion va iqtisodiy matematik modellashtirishdan foydalanilmoqda.

Sanoat korxonalarining raqamli transformatsiyasining quyidagi ijobiy tomonlariga va xatarlarini keltirish mumkin (1- jadval).

1- jadval

Raqamli transformatsiyaning ijobiy tomonlari va xatarlari

Ijobiy tomonlari	Xatarlari
Yangi yorib kiruvchi raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, sanoat buyumlar interneti, katta ma'lumotlarni tahlil qilish,	Qarzga olingan import texnologiyalariga bog'liqlik, o'z vakolatlarining buzilishi, apparat va dasturiy ta'minotda yashirin "xatcho'plar" ning mavjudligi
Yangi savdo bozorlari, biznes modellari, innovatsion ishlab chiqarishlar, ommaviy axborot xizmatlari	Iqtisodiyjixatdan rivojlangan mamlakatlar kompaniyalari tomonidan innovatsion bozorlarni tezda egallab olish xavfi
Mehnat unumdorligining o'sishi, ishlab chiqarish samaradorligi, avtomatlashtirish, robotlashtirish	Ish o'rinlarini qisqartirish, ayrim maxsus ishlarni tugatish, ishsizlik, ijtimoiy ziddiyatlar
Xizmatlarning samaradorligi va standartlashtirilishini oshirish, vositachilarni chiqarib tashlash, transportni, tibbiyotni, ta'limni, xizmat ko'rsatish sohasini uberizatsiyasi	Huquqiy sohadagi noaniqlik, firibgarlikning o'sishi, axloqiy muammolar, ijtimoiy tabaqalanish
Katta hajmli ma'lumotlarni tahlil qilish, shaxsni raqamli identifikatsiyasi, xizmatlarni talabga moslashtirish.	Maxfiylikning yo'qolishi, intruziv reklama, korxonalarining maxfiy ma'lumotlari va fuqarolarning shaxsiy ma'lumotlari oshkor bo'lishi
Investitsiyalar, startaplar, raqamli pullar, yangi faoliyat sohalari, yangi texnologik usul	Iqtisodiyotni tashqi boshqarish, raqamli globalizm, raqamli mustamlaka

Zamonaviy sharoitlarda ishlab chiqarishni tashkil etishga mahsulot hayot siklini boshqarishni raqamlashtirish asosida zaruriy kompetiylikka ega bo'lgan yuqori malakli xodimlar (ishchilar) ning innovatsion mehnat vositalari va buyumlari bilan ma'lum bir muhitda hamda vaqtda samarali uyg'unlashtirish jarayoni sifatida qaraladi.

Fikrimizcha, ishlab chiqarishni raqamlashtirishga korxonalarda eskirgan texnologiyalardan foydalanib kelayotganligi (64%) ma'lum bir tajriba, bilim va ko'nikmaga ega bo'lgan mutaxassislarni yetishmasligi (61%) mavjud va yangi texnologiyalar o'rtasida integratsion aloqalarni sustligi (62%) kabi omillar to'sqinlik qilmoqda.

Ishlab chiqarishni raqamli transformatsiyasi sohasidagi tadqiqotlarning natijalariga ko'ra (ko'rsatishiga) raqamli texnologiyalar va boshqaruv usullaridan foydalanayotgan korxonalar o'z raqobatchilariga nisbatan 26% ga ko'proq foyda ko'rishar ekan. Raqamli texnologiyalashga yetarli darajada mablag' sarflagan xolda boshqaruvga kam e'tibor qaratayotgan korxonalarining moliyaviy natijalari 11% ga past, faqat boshqaruv jarayonini modernizatsiyalash hisobiga esa faqat 9% ga qo'shimcha daromad olish mumkin.

Zamonaviy iqtisodiy vaziyat to'rtinchi sanoat inqilobini boshlanganligi bilan xarakterlandi. Ushbu inqilob doirasida raqamlashtirilgan "aqilli" korxonalar tashkil etilmoqda. Bunday korxonalar ichki va tashqi bozorlarda raqobatbardosh bo'lgan mahsulotlar ishlab chiqarish imkoniyatini yaratadi.

Lekin bugungi kunda mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan sanoat korxonalarida ishlab chiqarish jarayonlariga raqamli texnologiyalarni keng ko'lamda joriy etish jarayoni qoniqarli darajada emas. Bunga quyidagi xolatlar to'sqinlik qilmoqda:

- yangi iqtisodiy tartibni tartibga soluvchi qonunchilik bazasining yo'qligi yoki uning hozirgi bosqichda sodir bo'layotgan texnologik o'zgarishlarga mos kelmasligi; rivojlanish;
- yangi texnologiyalar, iqtisodiy munosabatlar ob'ektlari va sub'ektlari paydo bo'lishi, kapital shakliga aylangan ma'lumotlar hajmining tez o'sishi;
- malakali kadrlar tayyorlashning yetarli darajada emasligi, inson kapitalining etishmasligi;
- katta hajmdagi ma'lumotlar katta miqdordagi axborot oqimlarini va ma'lumotlarni uzatish, qayta ishlash va saqlashda axborot xavfsizligini ta'minlash bilan bog'liq xavflarni keltirib chiqaradi;
- korxonalar moliyaviy resurslarining yetishmasligi va sanoat sohasini raqamlashtirishga yo'naltirilgan loyixalar qiymatining yuqori ekanligi;
- axborot xavfsizligi, ish o'rinlari sonining kamayib ketish, ishlab chiqarishni boshqarish jarayonlarining yomonlashuvi bilan bog'liq xatarlarning mavjudligi;
- ayrim sanoat tarmoqlarining konservativ xarakteri. Raqamli texnologiyalarning keng ko'lamda qo'llanilishi korxonalar uchun yangi imkoniyatlar yaratishini bilgan xolda, ushbu jarayonlarga kam e'tibor qaratilmoqda.

Korxonada biznes jarayonlari va yangi texnologiyalarni boshqarishga samarali yondashuvni ishlab chiqarish oson ish emas. Sanoat korxonasining barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun boshqaruvning innovatsion nazariyalari va metodologiyalarini qo'llash talab etiladi. Korxonada sodir bo'layotgan jarayonlar rahbariyat, jarayon

egalari va biznes jarayonlarini amalga oshirishni ta'minlovchi xodimlardan doimiy e'tiborni talab qiladi. Jarayonlarni takomillashtirish va optimallashtirish jarayonida jarayon yondashuvini amalga oshirish natijasida erishilgan samaradorlik va taraqqiyot darajasini saqlab qolish zarur. Raqamli iqtisodiyotning zamonaviy usuli korxonalarni boshqarishning yangi avlodi kontseptsiyalarini ishlab chiqish bilan tavsiflanadi. Ushbu kontseptsiyalar sanoat robotlari, boshqaruvsiz transport, raqamli boshqaruv dasturlari asosida ishlaydigan jihozlarni qo'llash, 3D printerlarni qo'llash, katta xajimdagi ma'lumotlarni bulutli texnologiyalarda saqlash, sun'iy intellekt, sanoat buyumlari interneti (Internet of Things, IoT), blokcheyn innovatsiyasi, imitatsion va matematik modellashtirish va prognozlashtirish, kiber xafsizlik kabi jarayonlar bilan xarakterlanadi.

Yangi kontseptsiyalarni qo'llash korxonalarga bir qator raqobatdosh ustunlik beradi. Asosiy funksiyalariga ko'ra texnologiyalarni 3 guruhga bo'lish mumkin:

- kiritish ma'lumotlari (IoT, dronlar);
- ma'lumotlarni qayta ishlash (sun'iy intellekt, blokcheyn);
- chiqish ma'lumotlari (robotexnika, 3D printerlar, kengaytirilgan va virtual reallik) [3-12].

Korxonani raqamli o'zgartirish jarayoni algoritmini amalga oshirishda, tanlangan ustuvor yo'nalishga qarab, korxonada boshqaruvida quyidagi zamonaviy tushunchalardan foydalanishni taklif qilish mumkin. Masalan, IoT texnologiyalaridan foydalanish tashkilotning biznes-jarayonlarini o'zgartirishga va ishlab chiqarishning muddatini va ishlab chiqarish siklining davomiyligini qisqartirish hisobiga operatsion samaradorlikni sezilarli darajada oshirish imkonini beradi; operatsion xarajatlarni kamaytirish va energiya samaradorligini oshirish; uskunaning ishlamay qolishi soni va davomiyligini qisqartirish, uning yuklanganlik darajasini oshirish; mahsulotlar sifatini yaxshilashni ta'minlaydi.

Raqamli boshqaruvga asoslangan ko'p koordinatli ishlov beish markazlarini qo'llash, tokarlik, parmalash, jilvirlash ishlarini bajarish davomida ishchi asboblarni mexanik ishlov berish jarayonida ko'chirish imkoniyatini ham yaratadi. Bunday to'rt-olti koordinatli jihozlar har qanday murakkab detallarga ishlov berishda bir necha jarayonlarni bir vaqtda bajarishni ta'minlaydi va o'z navbatida ishlab chiqarish siklining qisqarishiga olib keladi.

Raqamli ishlab chiqarish mehnat unumdorligining yuqori darajasi va mahsulotning yuqori sifatini, loyixa ishtirokchilarining masofadan turib birgalikda ishlashlarini ta'minlaydi, xarajatlarni nazorat qilishni sezilarli darajada yaxshilashga yordam beradi. Ishlab chiqarishning va nazorat qilishning dasturli-apparatli komplekslarini qo'llash inson omili ta'sirida yuzaga keladigan xatolarni oldini olishga olib keladi. Buyumlar sanoat internetining rivojlanishi. Neyrotarmoqli texnologiyalarga asoslangan sun'iy intellektning qo'llanilishi oqibatida muammoli vaziyatlar yuzaga kelgan sharoitda ishlab chiqarishni ratsional tashkil etish borasidagi qarorlarni tezkorlik bilan qabul qila oladigan "aqilli ishlab chiqarish" ni yaratish imkoniyati paydo bo'ladi.

Ishlab chiqarishni tashkil etishning zamonaviy paradigmasi (ko'rinishi) jihozlarni turli xildagi mahsulotlarni ishlab chiqarishga moslashtirish, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishda band bo'lgan ishchi xodimlarning sonini qisqartirish, moslashuvchan

texnologiyalarni va robotlashtirilgan komplekslarni joriy etish asosida yangi mahsulot turlarini ishlab chiqarishga o'tish imkoniyatini aks ettiradi.

Raqamli boshqaruvga asoslangan jihozlar ishlab chiqarish jarayonlarini yuqori aniqlikda kuzatish va olingan ma'lumotlar asosida mustaqil qaror qabul qilishga imkon yaratadi.

Zamonaviy raqamli ishlab chiqarish tizimlarining bir nechta darajalari ajratiladi.

Jismoniy darajada, sexlarida jihozlarga datchiklar, sensorlar, tarmoqlar joylashtiriladi.

Jihozlarni nazorat qilish va boshqarish darajasida dasturlashtirilgan mantiqiy nazoratchilar (PLC – Programmable logic controller) o'rnatiladi va ular yordamida axborotlar yig'iladi.

Jarayonlarni boshqarish darajasi dispatcherlik boshqaruvi tizimlari (SCADA – Supervisory Control And Data Acquisition) va ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarish tizimlari (MES – Manufacturing Execution System) yordamida taminlanadi.

Yuqori boshqaruv darajasini ma'lumotlarni qayta ishlash markazlarining serverlarida joylashadigan korxonalar resurslarini rejalashtirish tizimlarini (ERP – Enterprise Resource Planning) tashkil etadi.

Raqamli ishlab chiqarishni tashkil etish istemolchilarning talabiga mos keladigan mahsulotni loyihalashtirishga buyurtma berish va raqamli model asosida tayyor mahsulotni ishlab chiqarish orasidagi muddatni qisqartirish imkonini yaratadi. Raqamli ishlab chiqarish texnologiyalarini qo'llash sanoat robotlari 3D printlar yordamida murakkab ko'rinishga ega bo'lgan mahsulotlarni yaratishni ta'minlaydi.

Raqamli ishlab chiqarish konsepsiyasining yutuqi shundaki, mahsulotni virtual muxitda modellashtirish bosqichidayoq xatoliklarni aniqlash, bartaraf etish orqali ishlab chiqarish xarajatlarini pasaytirishga erishiladi.

Blokcheyn texnologiyalaridan foydalanish korxonalar yoki tashkilotning moliyaviy operatsiyalar va moddiy va nomoddiy aktivlar bilan operatsiyalarni amalga oshirish sohasidagi faoliyatini yaxshilaydi, shuningdek, yakunlangan tranzaksiyalarni (tashqi va ichki) kuzatish va qayd etish orqali boshqaruv tizimini o'zgartiradi [15-27] .

Xulosa

Yuqoridagi fikrlarni umumlashtirgan xolda sanoat korxonalarida raqamli texnologiyalarni joriy qilishni takomillashtirishning quyidagi yo'nalishlarini (algoritmini) taklif qilinadi:

o'l xaritasini shakllantirishda moddiy-texnik salohiyat darajasini va uni modernizatsiya qilish zaruratini, shuningdek, korxonaning kadrlar salohiyati darajasini va tashkilot xodimlarining malakasi va motivatsiyasi darajasini oshirish zarurligini hisobga olish kerak.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, ishlab chiqarishni tashkil etishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish to'g'risidagi qaror butun korxonalar faoliyatiga ta'sir qiladi va bunda bilan yuzaga kelish mumkin bo'lgan xavflarni hisobga olish kerak. Faqat istiqbolli texnologiyalarni, ularning ijobiy va salbiy tomonlarini puxta rejalashtirish va har tomonlama o'rganish bilangina istalgan samarani olish mumkin. Shuningdek, raqamlashtirish sharoitida korxonalar boshqaruvining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga

olish kerak. Raqamli axborot texnologiyalaridan foydalangan holda moslashuvchan tashkiliy tuzilmalarni yaratish mumkin.

Raqamlashtirish davrida sanoat korxonasi faoliyatini tashkil etish va boshqarish tashkilot rahbariga ham menejment, ham ishlab chiqarish texnologiyalari, ham IT texnologiyalari sohasida kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarga bo'lgan talablarni qo'yadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022 yildagi PF-60-son 2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida Farmoni, [www lex.uz](http://www.lex.uz)
2. Ahunova, M. K. (2021). Use of investment in the development of the national economy. *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 10(3), 232-236.
3. Axunova, M. R. X. (2022). Innovatsion iqtisodiyotda ayollar tadbirkorligi: muammo va yechimlar. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2(1), 7-14.
4. Khakimovna, A. M. (2022). Pandemiyaning dunyodagi innovatsiyalar rivojlanishiga ta'siri. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2(2), 15-22.
5. Nabiyevna, T. O. (2021). Economic potential of enterprises and its essence. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 2(6), 49-53.
6. Nazarova, L. T. Q. N. (2022). Kimyo sanoati korxonalarida tashkiliy-iqtisodiy boshqaruvning ayrim xususiyatlari. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2(3), 42-51.
7. Rakhmonazarov, P. Худудларда иқтисодий-экологик тизимларни бошқариш самарадорлигини ошириш механизмлари // *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*. 2022. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ududlarda-i-tisodiy-ekologik-tizimlarni-bosh-arish-samaradorligini-oshirish-mehanizmlari> .
8. Raxmonazarov P.Y. Hududlarning iqtisodiy - ekologik tizimlarini boshqarish samaradorligini oshirish: Monografiya / Raxmonazarov P.Y. - Farg'ona politexnika instituti. Al-Ferganus, 2022. – 170 б. ISBN 978-9943-7707-6-8
9. Tukhtasinova, D. (2020). To resolving problems to attract foreign investments in the industry. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 2(4), 189-193.
10. Tukhtasinova, D. R. (2022). Raqamli o'zgarishlar sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish muammolari. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2(3), 52-56.
11. Tuychieva, O. (2019). Questions of increasing economic efficiency of production. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(8), 105-108.
12. Tuychieva, O. N. (2020). On the problem of training competitive personnel for the digital economy. *Theoretical & Applied Science*, (5), 701-707.
13. Tuychieva, O. N. (2021). Determining the Cost-Effectiveness of Investments Specific Features. *Central Asian journal of innovations on tourism management and finance*, 2(12), 40-46.

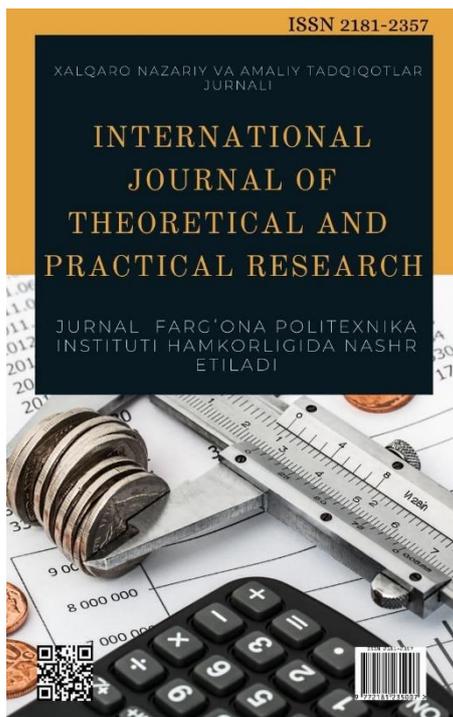
14. Tuychieva, O.N. (2022). Ishlab chiqarishni modernizatsiyalashtirish sanoat korxonalari samaradorligini oshirish omili. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2 (4), 83-92. DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6503479>
15. Xamdamova, U., & Khudoyberganova, D. (2020). Impact of the pandemic on the introduction of elements of the digital economy. *Экономика и социум*, (7), 70-75.
16. Амелин С.В., Щетинина И.В. Организация производства в условиях цифровой экономики // Организатор производства. 2018. Т.26. № 4. С. 7-18. DOI: 10.25987/VSTU.2018.50.18.001
17. Гафурова, Ф. С., & Давлятова, Г. М. (2019). Выявление и мобилизация резервов рационального использования ресурсов как фактор повышения эффективности производства. *Проблемы современной науки и образования*, (12-1 (145)), 52-55.
18. Давлятова, Г. М. (2016). Методические подходы к определению эффективности использования научно-технических новшеств в производстве. *Журнал научных и прикладных исследований*, (5-2), 21-25.
19. Давлятова, Г. М. (2021). О некоторых направлениях развития промышленности Узбекистана на перспективу. *Экономика и бизнес: теория и практика*, (10-1), 101-105.
20. Давлятова, Г. М. (2021). Совершенствование организации рабочих мест как фактор эффективного использования оборудования и рабочей силы на промышленном предприятии. In *Современная наука. XXI век: научный, культурный, ИТ контекст* (pp. 60-64).
21. Косарева И.Н., Самарина В.П. Особенности управления предприятием в условиях цифровизации // Вестник Евразийской науки, 2019 №3.
22. Курпаяниди, К. (2021). Актуальные вопросы цифровизации в индустриальном секторе экономики Узбекистана. *Общество и инновации*, 2(4/S), 201-212.
23. Курпаяниди, К. И. (2022). Цифровая трансформация как перспективное направление развития промышленности Узбекистана. *Экономика и бизнес: теория и практика*, (9), 120-123.
24. Тешабаева, О. Н., & Назарова, Л. Т. (2020). Классификация развития факторов инновационного потенциала предприятия в Узбекистане. In *Минтақа иқтисодиётини инвестициялашнинг молиявий-хуқуқий ва инновацион жиҳатлари* (pp. 471-474).
25. Туйчиева, О. Н. (2021). К вопросу о роли нормирования труда как основе рациональной организации труда в условиях углубления интеграционных процессов в производстве. In *Современная наука. XXI век: научный, культурный, ИТ контекст* (pp. 261-264).
26. Ашуров, М. С., & Шакирова, Ю. С. (2019). Пути повышения экономической эффективности инновационного развития промышленных предприятий. *Известия Ошского технологического университета*, (3), 265-270.

E'lon / Reklama / Advertisement

ЭЪЛОН

Хурматли ҳамкасабалар “Al-Ferganus” нашриёти ва “Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” электрон журнали Ўзбекистон таълим хизматлари бозорида ўзининг фаолиятини бошлаганлигини маълум қиламиз.

Ажойиб имкониятдан сиз биринчилар қаторида фойдаланиб илмий нашрларингизни чоп этишингиз мумкин.

“Al-Ferganus” нашриётимиз томонидан Сиз тақдим этган дарслик, ўқув қўлланма, монография ва илмий рисодаларга ISBN, Doi халқаро рақамли идентификаторларни бириктириш, уларнинг электрон замонавий андозадаги муқовалар ва ишланмаларнинг электрон макетини яратиш, нашриётда эълон қилинган ишларни электрон ахборот нашрларида жойлаштириш хизматлари кўрсатилади.

Бизнинг нашриётимизнинг бошқа нашриётлардан фарқи шундаки, тезкор ва сифатли хизмат кўрсатамиз ҳамда энг асосийси биз Сизнинг ишларингизни Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ва Россия Миллий кутубхонаси фондларига бепул жойлашга шунингдек, Россия илмий иқтибослик индекси (РИНЦ ва E – library) платформасига, CrossRef базаларига шартнома асосида жойлаштиришга кўмаклашамиз.

“Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” ISSN 2181-2357 электрон журнали ҳам ўз фаолиятини бошламоқда. Бизнинг журналда Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг куйидаги ихтисосликлари физика-математика, кимё, биология, геология-минералогия, техника, қишлоқ хўжалиги,

тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, география, юридик, педагогика, тиббиёт санъатшунослик, архитектура, психология, социология фанлари бўйича миллий ва хорижий муаллифларнинг фанлардан эришган ютуқлари ва истиқболлари борасидаги илмий мақолалари, илмий тадқиқотлар олиб бораётган олимларнинг илмий изланишлари натижалари эълон қилинади. Электрон журнал ҳар ойда бир марта эълон қилинади.

Журналларда эълон қилинадиган ҳар бир мақолага шартнома асосида DOI (Crossref) рақами берилади.

Шунингдек, таҳририят томонидан:

- мақолаларни сифатли таржима қилиш;
- мақолаларни таҳрирлаш ва журналлар талабига мослаш;
- мақолаларга ишлов бериш;
- мақолаларни плагиатга текшириш;
- хориждаги нуфузли (Scopus, Web of sciences ва юқори импакт факторли) журналларда мақолларни сифатли ва ишончли чоп этишга кўмаклашиш хизматларини ҳам кўрсатади.

Имкониятни бой бериб қўйманг!

Қуйидаги манзилларга мурожаат қилинг:

Электрон почта манзили: Alferganus.ltd@gmail.com

Телеграмм манзилимиз : @Alferganus_ltd

Телефонлар: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00

PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}

IJA.ZONE/16456457645

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}

IJA.ZONE/1264564543

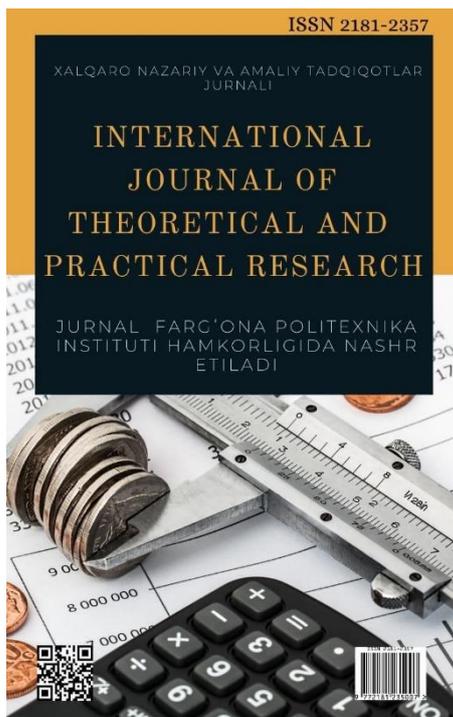
INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ВНИМАНИЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ!

Уважаемые коллеги! Сообщаем вам, что издательский дом «AL-FARGANUS» и «Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali»- «Международный журнал теоретических и прикладных исследований» начали свою деятельность на рынке образовательных услуг Узбекистана.

Это прекрасная возможность одним из первых опубликовать свои научные публикации. Наше издательство «AL-FARGANUS» предоставляет услуги по прикреплению международных цифровых идентификаторов ISBN, Doi к учебникам, учебным пособиям, монографиям и научным брошюрам, созданию электронных макетов их обложек и дизайнов в современной электронной форме, размещению опубликованных работ в электронные публикации.

Отличие нашего издательства от других издательств в том, что мы предоставляем быстрые и качественные услуги, а главное, бесплатно размещаем ваши работы в Национальной библиотеке Узбекистана им. Алишера Навои и оказываем помощь в размещении вашей работы в Российской национальной библиотеке, а также на платформе Российского индекса научного цитирования (РИНЦ, e-library) облегчить размещение.

Совместно с Ферганским политехническим институтом запущен проект электронного научного журнала «Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali – International Journal of Theoretical and Practical Research. Международный журнал теоретических и прикладных исследований».

Миссия научного электронного журнала направлена на развитие национальной и зарубежной науки, обеспечение общедоступности теоретических

позиций и практических результатов прикладных исследований. В журнале представлены следующие специальности Высшей аттестационной комиссии Республики Узбекистан по физике и математике, химии, биологии, геологии и минералогии, технике, сельскому хозяйству, истории, экономике, философии, филологии, географии, праву, педагогике, медицине, архитектуре, психологии, социологии. Журнал публикует научные статьи отечественных и зарубежных авторов о достижениях и перспективах науки, результатах научных исследований ученых, проводящих исследования. Электронный журнал издается один раз в месяц.

Каждой статье, опубликованной в журнале, на контрактной основе присваивается номер DOI (Crossref).

Также издательство оказывает услуги по:

- качественный перевод статей;
- редактирование статей и адаптация к требованиям журнала;
- обработка статей;
- проверка научных работ (статей, учебных пособий, монографий, диссертаций и др.) на плагиат статей;
- оказывает информационное обеспечение публикаций статей в престижных зарубежных журналах (Scopus, Web of Sciences и журналах с высоким импакт-фактором).

Не упускайте возможность!

Пожалуйста, свяжитесь с нами:

Электронный адрес: Alferganus.ltd@gmail.com

Наш адрес в телеграмм: @Alferganus_ltd

Телефоны: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00

PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}

I J A . Z O N E / 1 6 4 5 6 4 5 7 6 4 5

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}

I J A . Z O N E / 1 2 6 4 5 6 4 5 4 3

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}

License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

2021-06-22 00:02:38

O'zbekiston Respublikasi
Prezidenti
Administratsiyasi
huzuridagi Axborot
va ommaviy
kommunikatsiyalar
agentligi

№ 7430-3360-d0e2-4e5b-8cf1-9914-2923
Hujjat yaratilgan sana: 2021-06-22
Ariza raqami: 32087634

Hujjat berilgan: ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ
ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ "AL-FERGANUS"
Qabul qiluvchining identifikatsiya raqami: 308291417

Ommaviy axborot vositasi davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi to'g'risida
GUVOHNOMA

№ 1189

Nomi: "Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar"

Tarqatish shakli: jurnal

Til(lar)i: o'zbek, rus, ingliz

Muassis(lar)i: "AL-FERGANUS" mas'uliyati cheklangan jamiyat

Ixtisoslashuvi: fan sohalaridagi ilmiy nashr

Tahririyat manzili: 150100, Farg'ona viloyati, Farg'ona shahar, Mustaqillik ko'chasi, 42-uy

Tarqatish hududi: O'zbekiston Respublikasi hamda belgilangan tartibda chet davlatlarga

Berilgan sanasi: 17-06-2021

Ro'yxatdan o'tkazuvchi organ rahbari: Xodjayev Asadjon Azatbekovich

Mazkur hujjat Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 sentyabrdagi 728-son qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali to'g'risidagi nizomga muvofiq shakllantirilgan elektron hujjatning nusxasi hisoblanadi. Elektron hujjatning nusxasida ko'rsatilgan ma'lumotlar to'g'riligini tekshirish uchun repo.gov.uz veb-saytiga o'ting va elektron hujjatning noyob raqamini kiriting yoki mobil telefon yordamida QR-kodni skaner qiling. Diqqat! Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 sentyabrdagi 728-son qaroriga muvofiq elektron hujjatlardagi ma'lumotlar qonuniy hisoblanadi. Davlat organlariga Yagona portalda shakllantirilgan elektron hujjatlarning nusxalarini qabul qilishni rad etishlari qat'iy taqiqlangan.

9103

Our publications   Bizning nashrlarimiz   Наши издания

Д.П.ТЎХТАСИНОВА

КОРХОНАЛАРДА ХОДИМЛАРНИ
БОШҚАРИШДА ИННОВАЦИОН УСУЛЛАРДАН
ФОЙДАЛАНИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Монография

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2022

Тўхтасинова Д.П
Корхоналарда
ходимларни бошқаришда
инновацион усуллардан
фойдаланишни
такомиллаштириш:
монография / Тўхтасинова
Д.П. - Фарғона
политехника институти.
Фарғона, AL-FERGANUS,
2022. – 162 б.
ISBN 978-9943-8579-5-7

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7352200>

Kurpayanidi K.I.,
Issues of innovation and
innovation management in
the context of economic
transformation: monograph
/ Kurpayanidi K.I.,
edited by M.A.Ikramov. –
Fergana polytechnic
institute. AL-FERGANUS,
2022. – 280 p.
ISBN 978-9943-8579-2-6

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7220693>

**Курпаяниди К.И.,
Муминова Э.А.**

Основы экономических знаний. Учебное пособие. Для неэкономических направлений бакалавриата высших образовательных учреждений /К.И.Курпаяниди, Э.А.Муминова - Ферганский политехнический институт. Фергана: AL-FERGANUS, 2022.-280 с. ISBN: 978-9943-7707-9-9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6880920>

Мадаминов Ж.З.

Бўлажак муҳандисларнинг лойиҳалаш компетенцияларини компьютер графикаси воситасида ривожлантириш методикаси: Монография / Мадаминов Ж.З. - Фарғона политехника институти. Фарғона, AL-FERGANUS, 2022. – 150 б. ISBN: 978-9943-8579-0-2

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7060384>

Курпаяниди К. И., Илёсов А.А. Саноат маҳсулотлари экспортнинг ташкилий-иқтисодий механизmlарини такомиллаштириш (Фарғона вилояти саноат тармоғи мисолида): монография / Курпаяниди К. И., Илёсов А.А.; М. А. Икрамов тахрир остида. - Фарғона политехника институти. AL-FERGANUS, 2022. – 184 б. ISBN 978-9943-7707-5-1

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6618980>

Мамуров Э.Т., Гафуров А.М. CAD/CAM/CAE тизимларида лойиҳалаш асослари. Дарслик /Э.Т.Мамуров, А.М.Гафуров – Фарғона: AL-FERGANUS, 2022.- 200 б.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий, ўрта махсус ва профессионал таълим йўналишлари бўйича ўқув-услугий бирлашмалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи кенгаш томонидан дарслик сифатида тавсия этилган. (2022 йил 9 сентябр №302-сонли буйруқ).

CAD/CAM/CAE TIZIMLARIDA
LOYIᖒHALASH ASOSLARI

Дарслик

Фарғона - AL - FERGANUS - 2022

ISBN 978-9943-7706-9-0

E.T.Mamurov, Yu.Yu.Xusanov,
S.M.Yusupov

Mexatronika asoslari

Darslik

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2022

Mamurov E.T., Xusanov Yu.Yu., Yusupov S.M. Mexatronika asoslari. Darslik/ - E.T.Mamurov, Yu.Yu.Xusanov, S.M.Yusupov - Farg'ona: AL-FERGANUS, 2022. 280 b.
ISBN 978-9943-7707-1-3

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengash tomonidan darslik sifatida tavsiya etilgan. (2022 yil 9 sentyabr №302-sonli buyruq).

E.T.Mamurov, S.M.Yusupov,
Yu.Yu.Xusanov

YO'NALISHGA KIRISH

Darslik

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2022

Mamurov E.T., Yusupov S.M., Xusanov Yu.Yu. Yo'nalishga kirish. Darslik / E.T.Mamurov, S.M.Yusupov, Yu.Yu.Xusanov - Farg'ona: AL-FERGANUS, 2022.- 150 b.
ISBN 978-9943-7707-0-6

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi huzuridagi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengash tomonidan darslik sifatida tavsiya etilgan. (2022 yil 9 sentyabr №302-sonli buyruq).

**MANAGEMENT OF
INNOVATIVE ACTIVITIES
OF BUSINESS ENTITIES IN
INDUSTRY**

MONOGRAPH

Fergana - AL - FERGANUS - 2022

**Kurpayanidi K.I.,
Mamurov D.E.**
Management of innovative
activity of business entities
in industry: monograph /
Kurpayanidi K.I., Mamurov
D.E.; edited by
M.A.Ikramov. - Fergana
polytechnic institute. AL-
FERGANUS, 2022. – 200 p.
ISBN: 978-9943-7707-3-7

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6475830>

Муминова Э.А.,
Хонкелдиева К.Р.

Тўқимачилик саноати кластерлари
фаолиятида бошқарув механизмларини
такомиллаштириш

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2022

**Муминова Э.А.,
Хонкелдиева К.Р.**
Тўқимачилик саноати
кластерлари
фаолиятида бошқарув
механизмларини
такомиллаштириш
[Матн]: монография
/Э.А.Муминова,
К.Р.Хонкелдиева.-
Фарғона политехника
институти. Фарғона: AL-
FERGANUS, 2022.-166 б.
ISBN: 978-9943-7707-7-5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6759902>

РАХМОНАЗАРОВ П.Й.

Худудларнинг иқтисодий - экологик
тизимларини бошқариш самарадорлигини
ошириш

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2022

Рахмоназаров П.Й.
Худудларнинг
иқтисодий - экологик
тизимларини бошқариш
самарадорлигини
ошириш: монография /
Рахмоназаров П.Й. -
Фарғона политехника
институти. AL-
FERGANUS, 2022. – 170 б.
ISBN 978-9943-7707-6-8

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6750455>

Ashurov, M. S. Sanoat
korxonalarida risklarni
boshqarish mexanizmini
takomillashtirish
strategiyalari. Monografiya.
Farg'ona: Al-Ferganus,
2022.- 120 b.

Ashurov Maxammadjon Sotvoldievich

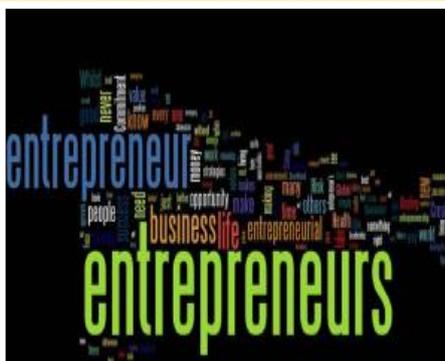
Sanoat korxonalarida risklarni boshqarish
mexanizmini takomillashtirish strategiyalari

Monografiya

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2022

A.M. Abdullaev, K.I. Kurpayanidi,
A.Sh. Khudaykulov

INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF THE
ENTREPRENEURIAL SECTOR

Monograph

Fergana - AL - FERGANUS - 2021

**Abdullaev A.M.,
Kurpayanidi K. I.,
Khudaykulov A. S.**
Institutional transformation
of the business sector.
Monograph. Fergana "AL-
FERGANUS", 2021. - 180
p.
ISBN: 978-9943-7189-9-
9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5457089>

M.S. Ashurov,
K.I. Kurpayanidi

RAQOBATBARDOSH MILLIY INNOVATSIYA
TIZIMINI SHAKLLANTIRISH
MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Monografiya

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

**Ashurov, M.S.,
Kurpayanidi, K.I.**
Problems and solutions for
the formation of a
competitive national
innovation system.
Monograph. Edited by
Doctor of Economics,
Professor Ikramov M.A.,
Fergana: Al-Ferganus,
2021.- 102 p.
ISBN: 978-9943-7706-0-7

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5676027>

ASHUROV M.S., SHAKIROVA Yu. S.

EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI HAL
QILISHDA EKOLOGIK MENEJMENTNING
STRATEGIK YO'NALISHLARI

Monografiya

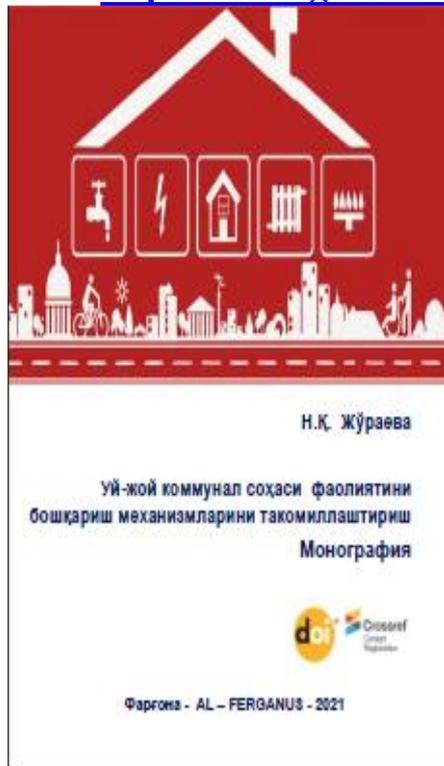

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

Ashurov M.S., Shakirova Yu.S. Environmental problems and strategic directions of environmental management in their solution. Monograph. Edited by Doctor of Economics, Professor Ikramov M.A., Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 160 p.
ISBN: 978-9943-7706-4-5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722678>

Н.Қ. Жўраева

Уй-жой коммунал соҳаси фаолиятини
бошқариш механизмларини такомиллаштириш
Монография

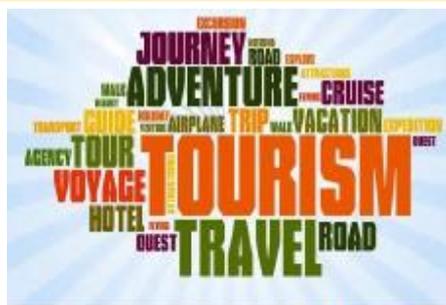
Фарғона - AL - FERGANUS - 2021

Жўраева, Н.Қ. Уй-жой коммунал соҳаси фаолиятини бошқариш механизмларини такомиллаштириш. Монография. - Фарғона: Al-Ferganus, 2021.- 140 б.
ISBN: 978-9943-7189-8-2

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5335878>

А.Т. Мирзаев
ЎЗБЕКИСТОНДА ТУРИСТИК-РЕКРЕАЦИЯ
ФАОЛИЯТИНИ БОШҚАРИШНИНГ УСЛУБИЙ
ЖИХАТЛАРИ: ЎЗГАРИШЛАР ВА
ИСТИҚБОЛЛАР

Монография

Фаргона - AL - FERGANUS - 2021

Mirzaev, A.T.
Methodological aspects of tourism and recreational activity management in Uzbekistan: changes and prospects: Monograph /Mirzaev A.T.; ed G. Sh. Khankeldiyeva - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 174 p. ISBN: 978-9943-7706-3-8

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722700>

Э.А.Муминова

ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИДА
КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВНИ ИННОВАЦИОН
ПАРАДИГМАСИ: МЕТОДОЛОГИЯ, ТАЖРИБА
ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Монография

Фаргона - AL - FERGANUS - 2021

Muminova, E.A.
Innovative paradigm of corporate governance at textile enterprises: methodology, experience and development prospects: monograph /Muminova E.A.; ed. G. Sh. Khankeldiyeva - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 160 p. ISBN: 978-9943-7706-1-4

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5676091>

Набиева, Н.М. Хизмат кўрсатиш корхоналарини ривожлантиришнинг маркетинг стратегиясини ишлаб чиқиш. Монография. - Фарғона: Al-Ferganus, 2021.- 162 б. ISBN: 978-9943-7189-7-5

Н.М. Набиева
Хизмат кўрсатиш корхоналарини ривожлантиришнинг маркетинг стратегиясини ишлаб чиқиш

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5230368>

Nazarmatov, O.S. Improving the methodology of management of innovative processes in the enterprises of the textile industry. Monograph. - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 200 p. ISBN: 978-9943-7706-2-1

О.С.Назарматов

ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИДА
ИННОВАЦИОН ЖАРАЁНЛАРНИ БОШҚАРИШ
УСЛУБИЁТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Монография

Фарғона - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5675967>

UBAYDULLAYEV M.M.

G'O'ZADA DEFOLIATSIYA O'TKAZISHNING
MAQBUL ME'YOR VA MUDDATLARI

Monografiya

Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

Ubaydullayev M.M.
G'o'zada defoliatsiya
o'tkazishning maqbul
me'yor va muddatlari.
Monografiya. /q.x.f.d.,
professor F.J. Teshayev
muharrirligi ostida.
Farg'ona: Al-Ferganus,
2021. – 160 b.

ISBN: 978-9943-7706-6-9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722721>

